

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Theologica, Ad Mentem S. P. Avgvstini, De
Radice Intolerabilivm, scandalosarum, & in praxi
perniciosarum propositionum, à summis Pontificibus
Alexandro VII, & Innocentio XI. damnatarum**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, 1679

§.1. An omnia ignorantia invincibilis excuset à peccato secundùm
Augustinum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38917

PARAGRAPHUS PRIMUS.

*An omnis ignorantia invincibilis excuset à peccato
secundum Augustinum?*

INter vitæ hujus misérias non minima est profunda & periculosa agendorum & fugiendorum ignorantia, & pœnalis cœcitas, quam *habitans in excelsis in silentio Deus solus magnus lege insatigabili*, ut Augustinus ait lib. 1. Confess. c. 18. *spargit super illicitas cupiditates*. Dari autem peccata ignorantiae, nemo dubitare potest. Id enim sacra Scriptura, & sancti Patres testantur. Audiamus S. Augustinum lib. 1. de peccat. merit. c. 36. dicentem: *An nullum est ignorantie malum, & ideo nec purgandum? & quid ait illa vox: Delicta juventutis meæ, & ignorantiae meæ ne memineris? etsi enim damnabiliora peccata sunt, quæ à scientibus committuntur, tamen si ignorantie peccata nulla essent, hinc non legeremus, quod commemoravi: Delicta juventutis meæ, & ignorantiae meæ ne memineris?*

Solet dividi ignorantia à Scholasticis primò in invincibilem, & vincibilem. Invincibilem vocant, quæ nulla industria, aut studio humano superari potest; sive, quæ nullo modo est voluntaria. Vincibilis dicitur, quæ adhibito studio & diligentia potest vinci,

ci, sive quæ aliquo modo est voluntaria, videlicet vel per se, vel per accidens, secundum S. Thomam qu. 3. de malo, a. 8. est quæ semper peccatum, si sit eorum, quæ aliquis scire tenetur. quod addo; quia si scire non teneatur, dicitur potius nescientia, quam ignorantia, vel ignorantia negationis, ut alii loquuntur. Per se dicitur ignorantia voluntaria, quando aliquis vel directè vult ignorare scientiam, ne retrahatur à peccato; vel indirectè, quando non adhibet studium ad cognoscendum ea, quæ cognoscere debet, id quæ vel simpliciter, & secundum omne tempus, vel in aliquo casu, ut loquitur S. Thomas. Per accidens dicitur voluntaria, quando aliquis directè, vel indirectè vult aliquid, ad quod sequitur ipsum ignorare. Sic ebrius vult superflue vinum bibere, per quod privatur usu rationis, & aliqui negligunt repellere insurgentes passionis motus, qui per crescentes ligant rationis usum in particulari eligibili. Divisio ignorantia, quâ ab Augustino dividitur in ignorantiam secundum necessitatem, & voluntatem, sive in ignorantiam volentis, & non potentis intelligere; & potentis, sed non volentis, posset videri coincidere cum præcedente, sed spectatâ mente S. Patris, est diversa. Necessitas enim duplex est; nempe absoluta, & ex suppositione. Absoluta tollit omne voluntarium: non verò necessitas ex suppositione. Si enim causa suppositionis sit voluntaria, est ignorantia voluntaria. Talis ignorantia, sive mentis cæcitas est, quam causat inordinatus creaturarum amor, quæ non tam studio, quàm mutatione amoris vincitur: nisi enim amor

per-

perversus mutetur, non potest intellectus nisi erroneum de rebus agendis formare iudicium. Unde in hac ignorantia miscetur involuntarium voluntario. Ratio voluntarii provenit à causa voluntaria, id est, ab amore inordinato libero, qui causat errorem, quo præveniente liberè concludit intellectus, hic & nunc esse operandum. Involuntarium in hoc consistit, quod necesse sit, durante illo inordinato amore, voluntatem præveniri aliquo errore, ex quo concluditur, aliquid esse agendum, & sic peccatur.

Secundò solet dividi ignorantia in ignorantiam facti, qua in facto aliquo ignoratur illud, ob quod factum lege comprehenditur, & in ignorantiam juris, qua ignoratur jus sive lex, quæ solet subdividi secundum diversitatem juris, quod vel est jus naturale, vel divinum positivum, vel humanum &c.

Jansenius Episcopus Iprensis docuit, ignorantiam invincibilem, sive ignorantiam secundum necessitatem absolutam non excusare à peccato, & hanc esse mentem S. Augustini. Sic enim loquitur lib. 2. de statu naturæ lapsæ. c. 4. *Gigantea occurrit moles, & ut videtur nodus insolubilis, ut ex invincibili ignorantia peccatum possit proficisci. Quis enim capiat, ut homo in eo peccet, quod nequè scit, nequè scire potuit, nec voluntate sua sive volente, sive torpescente talis ignorantia causam dedit? huiusmodi enim peccata, jam non erunt ne quidem voluntaria, quod ad peccati rationem omnino necessarium est, sed necessaria. Et quis credat tale portentum, doctissimum sanctissimumque virum docuisse? si te, benigne lector, ista difficultas forte movet, projectò movet & me. Non tamen ita, ut vel dubitem, doctrinam istam*

Augustinum tradidisse, vel in ea tradenda fluctuasse, vel hallucinatum esse, sed potius ut obstupescam, & exhorrescam profunditatem iudiciorum Dei. Certissimum est enim, quantum excussis magno labore diligentiaque principis Augustini, & anfractibus doctrinae ipsius iudicare licet, hoc Augustinum, hoc Hieronymum, hoc Concilium Palestinum sine ulla fluctuatione, ut rem in Catholica Ecclesia extra omnem controversiam, tanquam in scripturis traditam docuisse.

Respondeo & dico, omnis ignorantia invincibilis legis excusat à peccato, & à pœna peccati, secundum S. Augustinum.

Probatur prima pars ex lib. 3. de lib. arbit. c. 19. ubi S. Pater ait: Non tibi deputatur ad culpam quod invitus ignoras &c. sed qui laborat ignorantia invincibili, & ex illa operatur, ignorat omnino invitus ergo ei non deputatur ad culpam. Probatur minor: quia ignorantia invincibilis est omnino involuntaria respectu illius, qui illa laborat, sive est ignorantia secundum necessitatem absolutam; si enim ullo modo esset voluntaria sive libera, posset homo eam vincere; quia hoc quisquam in potestate sua habere dicitur, quod si vult facit, & si non vult, non facit, ut inquit S. Augustinus, lib. de spirit. & lit. c. 3. Sed homo neque studendo, neque alio modo ignorantiam invincibilem superare potest: ergo &c.

Dices, ignorantia invincibilis est voluntaria voluntate capitis, quia est effectus peccati primi hominis, in quo fuimus, & cum quo omnes peccavimus. Respondeo ex hoc tantum sequi, quod sit pœna peccati primi hominis, non autem quod sit peccatum, quia

quia nec peccatum, ut Augustinus inquit lib. 83. quæst. 24. *Nec rectè factum imputari cuiquam iuste potest, qui nihil secerit propria voluntate.*

Probaturs secundo: quia si ignorantia invincibilis non excusaret ab omni peccato, peccaret homo etiam damnabiliter in eo, quod facit necessario, necessitate absoluta; sed hæc propositio à Pio V. & Gregorio XIII. fuit damnata, estquè contraria doctrina S. Augustini cit. lib. 3. de lib. arbit. c. 18. ubi asserit, nemine peccare in eo, quod caveri nullo modo potest. *Quis enim, inquit, peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? & lib. de duab. anima: c. 11. ubi dicit: Nonne ista cantant & in montibus pastores, & in theatris Poetae, & indocti in circulis, & docti in Bibliothecis, & Magistri in scholis, & Antistites in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum? subintellige, quod nemo in eo peccet, quod caveri non potest, sive, ut ibidem subjicit, quod nemo vituperatione, vel damnatione dignus sit, aut non contra veritatem justitiæ faciens, aut quod non potest, non faciens, & consequenter non peccet, cum omne peccatum, ut ibidem ait, vel sit vituperandum, vel damnandum: ergo ignorantia invincibilis excusat ab omni peccato.*

Probaturs tertio: quia secundum Augustinum lib. de vera relig. c. 14. *Vsqùe adeo peccatum voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium &c.* Sed quod fit ex ignorantia invincibili nullo modo est voluntarium; ergo nullo modo est peccatum; ergo omnis ignorantia invincibilis excusat à peccato.

Probaturs etiam secunda pars, videlicet, quod ignorantia invincibilis etiam excuset à pœna; quia, ut

S. Augustinus ait lib. 3. de lib. arbit. c. 18. *Omnis pœna si iusta est, peccati pœna est; sed qui operatur ex ignorantia invincibili, nullum committit peccatum; ergo illa ignorantia excusat à pœna.*

Confirmatur ex lib. 22. contra Faustum c. 78. ubi S. Pater ait: *Sive iniquitas, sive iustitia, si in potestate non esset, nullum præmium, nulla pœna iusta esset; sed quod fit ex ignorantia invincibili non est in potestate, cum fiat secundum absolutam necessitatem; ergo excusatur à pœna.*

Objicies primo: S. Augustinus lib. de grat. & lib. arbit. c. 3. dicit: *Illam ignorantiam, quæ non est eorum, qui scire nolunt, sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat, quia non audivit omnino quod crederet, sed fortassis, ut mitius ardeat; ergo ignorantia invincibilis secundum Augustinum nec excusat à peccato, nec à pœna. Probatur consequentia; quia S. Augustinus loc. cit. loquitur de ignorantia invincibili. Dicitur enim eorum, qui simpliciter nesciunt, quæ nescientia tantum competit invincibiliter ignorantibus.*

Respondeo negando consequentiam; & ad probationem dico, locum citatum posse intelligi de ignorantia sola legis positivæ, vel de ignorantia legis positivæ includente ignorantiam legis naturalis. Quod enim loquatur de ignorantia legis positivæ divinæ, potest colligi ex istis verbis, *si propterea non credidit, quia non audivit &c.* scilicet Evangelium. Si intelligatur de ignorantia solius legis positivæ, sermo est de vincibili, non quidem crassa & affectata, sed de ea, quæ est eorum, qui veritatem sufficienter

Pro-

propositam negligunt discere. Si intelligatur de includente ignorantiam legis naturalis, ob hanc merito dicuntur infideles non excusari, sed in ignem sempiternum ituri. Sed de his latius agerur infra. quod autem S. Pater hinc loquatur de ignorantia vincibili, colligitur excitatis verbis *tanquam simpliciter*: de invincibiliter enim ignorantibus non potest dici, quod *tanquam simpliciter* nesciant: neque quod *fortassis mitius* sint arfuri, cum hoc certum sit, nempe illos mitius arfuros, qui laborant ignorantia invincibili.

Objicies secundo: S. Augustin. lib. i. oper. imperfecti cont. Julian. c. 105. dicit: *Multum erras, qui vel necessitate nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis illius peccati esse poenam, quod nulla necessitate commissum est --- necesse est enim, ut peccet, qui nesciendo, quid facere debeat, quod non debeat facere, facit; de quo genere malorum Deus rogatus ubi dicitur: delicta juventutis & ignorantiae meae, ne memineris: quod genus delictorum, si non imputaret Deus justus, non ea sibi dimitti posceret homo fidelis. Et ibid. c. 106. Non est igitur impenitentis securitas in necessitate peccandi. Et epist. 105. Per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propriae voluntatis, sive qui novit, sive qui judicat, sive qui non judicat, quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem qui non potuerunt, poena peccati, ergo in utrisque non est justa excusatio sed justa damnatio. Et ibid. Humana superbia tanquam presumens de viribus liberi arbitrii excusatam se putat, quando ignorantia, non voluntatis est, quod peccat, &c. Ergo ignorantia invincibilis secundum S. Augustinum non excusat a peccato. Pro-*

batur consequentia: quia S. Pater in adductis testimoniis loquitur de ignorantia invincibili, & de necessitate, & potentia antecedente. Respondeo negando consequentiã, & ad probationẽ dico; si uterque locus intelligatur de ignorantia juris naturalis cum pluribus ita sentientibus, S. Doctorem loqui de ignorantia voluntaria, saltẽ per accidens, ac proinde non de necessitate absoluta, sed de consequente, sive ex suppositione, quæ non excludit voluntarium. In illis enim qui intelligere potuerunt, & noluerunt, est huiusmodi ignorantia per se & directè voluntaria: in iis vero qui intelligere non potuerunt, est voluntaria per accidens, cum ideo intelligere non potuerint, quia liberè voluerunt causam, ad quam sequitur ignorantia, sive mentis cœcitas. Id est, quia liberè voluerunt adhærere creaturis, sive bono commutabili, averse à bono incommutabili; & noluerunt recurrere ad Deũ pro impetranda luce intelligibili, & spirituali, cui posuerunt impedimentũ. Quò spectat illud S. Augustini lib. 3. de lib. arbit. c. 22. *Non enim quod naturaliter nescit, & naturaliter non potest, hoc anima deputatur ad reatũ, sed quod scire non studuit, & quod dignã facultati comparandæ operã non dedit. - - Si ignorantia veri, & difficultas recti naturalis est homini, unde incipiat in sapientia, quietisque beatitudinem surgere, nullus hunc ex initio naturali rectè arguit. Sed si proficere noluerit, aut à profectu retrorsum relabi voluerit, jure meritoque pœnas luet.* Sicut igitur nolenti videre lucem solis, & cœco ductorem respicienti cœpitatio & lapsus est voluntarius: ita etiam cœcis cœcitate mentis per inordinatum amorem creaturarum indu-

indu-

inducta & continuata, juxta illud Augustini lib. 1. oper. imperf. c. 47. *Cæcitas cordis peccatum est.* Et tractatu 1. & 3. in Joannem: *Homo positus in sole cæcus, præsens est illi sol, sed ipse soli absens est;* & in psal. 9. *cum magnam malum homines putent oculorum corporalium cæcitatē, qua lux ista retrahitur; quantam ergo pœnam patitur, qui secundis rebus peccatorum suorum eò perducitur, ut non sit Deus in conspectu ejus.* Et lib. de agone Christi. c. 13. *Errat, quisquis putat, se veritatem posse cognoscere, cum adhuc nequiter vivat.* Et lib. 3. de lib. arbit. c. 18. *illa enim peccati pœna justissima est, ut amittat unusquisquè, quo bene uti noluit, cum sine ulla posset difficultate, si vellet, id est, ut qui sciens recta non facit, amittat scire, quod rectum sit, & qui recte facere cum posset, noluit, amittat posse, cum velit.*

Dixi: Si uterquè locus intelligatur de ignorantia juris naturalis &c. quia aliqui locum Epist. 105. interpretantur de ignorantia juris divini positivi invincibili; ista nempe verba: *qui non potuerunt.* Qua interpretatione admissa, adhuc neganda est consequentia; quia non dicit S. Pater in iis, qui intelligere non potuerunt, ignorantiam esse peccatum, sed ait, esse pœnam peccati. Licet autem addat in utrisque esse justam damnationem, non tamen ait in iis, qui intelligere non potuerunt, esse justam damnationem ob ignorantiam juris positivi, cum infideles negativè justè damnati fuerint, non ob invincibilem ignorantiam mysteriorum fidei, sed ob alia peccata, à quibus ob defectum fidei non fuerunt liberati.

Instabis: S. Augustinus lib. de gest. Pelag. c. 18. & 19. refert, quod Cœlestius in synodo Diospolitana

fuerit damnatus ideo, quia docuit, quod ignorantia & oblivio non subjacerent peccato, quoniam non secundum voluntatem, sed secundum necessitatem evenirent; ergo secundum Augustinum, aliosque Patres istius synodi datur etiam aliqua ignorantia subjacens peccato, quæ non secundum voluntatem evenit; ergo ignorantia aliqua invincibilis non excusat à peccato.

Respondeo negando ultimam consequentiam, & dico, quod S. Augustinus cum Patribus dictæ synodi loquatur de ignorantia voluntaria, non quidem per se & affectata, sed per accidens; ac proinde hoc sensu non eveniente secundum voluntatem, sed secundum necessitatem, non absolutam, sed ex suppositione.

Urgebis: Pelagiani agnoverunt cum Pelagio, quod ignorantia voluntaria sive vincibilis subjaceret peccato, ut testatur S. Augustinus lib. de natur. & grat. c. 17. ubi ait: *Tractat etiam iste de peccatis ignorantia, & dicit, hominem prævigilare debere, ne ignoret, ideoque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nescit negligentia sua, quod adhibita diligentia scire debuisset.* Ergo Pelagius cum suis asseclis ideo damnatus fuit, quod nollet ignorantiam invincibilem subjacere peccato.

Respondeo distinguendo antecedens. Pelagiani agnoverunt cum Pelagio, quod ignorantia voluntaria sive vincibilis, non solum physice, sed etiam moraliter, & facile per vires naturæ, subjaceret peccato, transeat; vincibilis physice, & quasi moraliter invincibilis ob inductam per peccata necessitatem ex suppositione; nego antecedens, & consequentiã.

Dixi

Dixi *transeat*: quia existimant aliqui Pelagium prius docuisse nullam ignorantiam subjacere peccato; postea autem ab Augustino convictum sententiam istam retractasse, & hac retractione non obstante in memorata synodo fuisse damnatam priorem illius sententiam.

Potest etiam distingui antecedens hoc modo: Pelagiani agnoverunt, quod ignorantia voluntaria per se subjaceret peccato; concedo antecedens: quod voluntaria per accidens subjaceret peccato; nego antecedens, quia videntur Pelagiani tantum admisisse eam ignorantiam juris naturalis esse culpabilem, quam præcederet aliqua cogitatio, & ideo fuisse à Concilio damnati, eo quod etiam voluntaria per accidens sit culpabilis.

Respondent denique aliqui ad hanc instantiam, à Patribus dictæ synodi ignorantiam invincibilem baptizatorum dictam fuisse peccatum, non formale, sed materiale, eò quod ignorantia & concupiscentia sint materiale peccati originalis, quod à Pelagianis fuit negatum, quia dixerunt Pelagiani, ut S. Augustinus testatur lib. de dono persever. c. 11. ignorantiam & difficultatem, id est, concupiscentiam, sine quibus nullus homo nascitur, primordia, non supplicia esse natura.

Objicies tertio. S. Thomas quodlib. 8. a 13. ait: illud, quod est contra legem semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam; conformiter ad hanc Augustinianam peccati definitionem: peccatum est dictum, factum, vel concupitum con-

tra legem: & quodlib. 9. a. 15. error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non excusat à toto, licet forte à tanto. Sed quod fit ex ignorantia invincibili, fit contra legem, & ex errore, quo non creditur esse peccatum, quod est peccatum: ergo semper est malum, nec excusatur à peccato: ergo prudenter præsumi potest, quod S. Augustinus non docuerit contrarium, quia S. Thomas est quasi echo S. Augustini.

Contra S. Thomas dicit 1. 2. q. 6. a 8. quod invincibilis ignorantia causet involuntarium simpliciter: ex quo sequitur, id quod ex ea fit, non posse esse peccatum. Respondeo igitur, in locis objectis S. Doctorem agere de conscientia erronea vincibili, quæ peccatum non excusat. Neque Augustini definitio obstat, quia S. Pater vult illud esse peccatum, quod est contra legem æternam, ut participatam à ratione, cujus dictamen proximè dirigit actus humanos, & est quædam legis divinæ impressio, ut docet S. Thomas 1. 2. q. 19. a 4. quando autem invincibiliter ignoratur id, quod agitur, esse peccatum, deest huiusmodi dictamen inculpabiliter ob ignoratam invincibiliter legem.

Objicies quarto: Omnis pœna peccati originalis est culpabilis, sed ignorantia invincibilis est pœna peccati originalis: ergo ignorantia invincibilis est culpabilis: ergo non excusat &c.

Respondeo negando majorem; cujus falsitas patet in primis ex infidelitate negativa, quæ licet sit pœna peccati originalis, non tamen est culpabilis.

Secun-

Secundò patet ex aliis naturæ humanæ miseriis, quæ sunt pœna peccati originalis. Terriò ex motibus primo primis, & concupiscentia, quæ sunt pœna peccati originalis, sed non peccatum. *Illæ concupiscentialis inobedientia* inquit S. Augustinus lib. 1. de civit. Dei c. 25. *quanto magis absque culpa est in corpore non consentientis, si absque culpa est in corpore dormientis?* Cui consonat illud S. Thomæ in 2. dist. 50. q. 1. a 2. *ad culpam personalem requiritur voluntas personæ;* & confirmatur ex illo S. Augustini cit. lib. 83. qq. quæst. 24. *nec peccatum, nec recte factum imputari cuiquam justè potest, qui nihil fecerit propria voluntate.*

Objicies quinto; Tunc ignorantia non excusat à peccato, quando ignorans potest cognoscere, actum esse prohibitum, & non cognoscit; sed hoc interdum potest ignorans invincibiliter; ergo ignorantia invincibilis non excusat semper à peccato. Probatur minor: quia ille potest cognoscere, cujus intellectus est informatus sufficientibus speciebus intelligibilibus, à quibus denominatur intellectus potens cognoscere; sed intellectus ignorantis invincibiliter interdum est sic instructus; ergo &c.

Diffimulata majori, Respondeo negando minorem. Et ad probationem ejus dico, non sufficere species, sed requiri quoque earum excitationem, quam laborans ignorantia invincibili non habet in sua potestate.

Objicies sexto; Si ignorantia invincibilis excusat

cusat à peccato; ergo consuetudinarii, qui se ipsos obdurarunt & excoecarunt sunt meliori loco, quam alii, qui veritatem cognoscunt. Respondeo negando consequentiam, quia consuetudinarii agentes contra legem naturalem & divinam sufficienter propositam &c. non laborant ignorantia invincibili, est enim illis ignorantia voluntaria, ut magis patebit ex dicendis. Videri potest dissertatio de sufficientia & necessitate Pœnitentiæ &c. dubio 6. & 9.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

An secundùm Augustinum detur ignorantia invincibilis Iuris naturalis?

DE Jure sive lege naturali dicit S. Augustinus lib. 2. Confess. c. 4. *Lex tua, Domine, in cordibus hominum scripta est &c.* Eo ipso enim, quod Deus voluerit naturam rationalem creare, & sapienter gubernare, voluit, imò debuit curare, ut viveret conformiter suæ naturæ, & consequenter eam obligare, ad fugienda ea, quæ sunt intrinsecè & ex naturâ suâ mala, & ad prosequenda opposita bona. Lex igitur naturalis, prout in Deo existit, non distinguitur adæquatè à lege æterna. Consistit enim in ordinatione divinæ sapientiæ, secundum quod est directiva creaturarum rationalium, modo jam dicto: cujus ordinationis sive dictaminis divini imago, & participatio est lex naturalis, prout existit formaliter in ipsâ creaturâ, id est, dictamen actuale
rectæ